

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Дел. № 3/К.С. 3/2003
Дата 25.02.2003

Комитет
по правата на човека
ул. "Позитано" № 20
тел. 981-59-76

София, 24.11.2003.
Всички в Д. № 3/2003.
До са разчиства за всички
свДжч
25-02-2003.

До Конституционния съд на
Република България

По конст. дело № 3/2003 г.

Уважаеми Конституционни съдии,

Предлагам на вниманието ви нашите бележки по повод внесеното от 50 народни представители искане за обявяване на противоконституционността на някои текстове от Закона за вероизповеданията (ЗВ).

1. В искането се атакува чл.7, ал.4 от ЗВ. Изказва се мнението, че този текст съставлява намеса във вътрешните работи на самоуправляващите се религиозни общности.

Застъпената теза трудно може да се поддържа. Очевидно текстът на чл.7, ал. 4 има задачата да защити неприкосновеността единствено на **основните права и свободи** на гражданите. Извън неговото действие остава "ценностната система" на отделните религиозни общности. Това следва от разумния прочит на текста. Свойствената за религиозните общности и за обществените организации изобщо свобода не може обаче да доведе до ограничаване на правата и свободите от по-висш порядък, каквито са основните, т.е. конституционните права и свободи на гражданите, в каквато и организация да членуват. Всъщност и самите автори на искането не са далеч от подобно разбиране, като се съгласяват, че текстът на чл.7, ал. 4 все пак "важи" именно за "основните права и задължения".

Трябва да се отбележи, че използваната в чл.7, ал.4 забрана е заета от чл. 44, ал.2 от Конституцията: "Забраняват се организации, чиято дейност е насочена ... към нарушаване на правата и свободите на гражданите..." Текстът има предвид всички видове организации, включително и религиозните организации. Те не могат да приемат решения, водещи до ограничаването на по-високи по ранг права и свободи. Може да се предполага, че законодателят е възпроизвел забраната по чл.44, ал. 2 в Закона за вероизповеданията, за да

подчертае особеното ѝ значение за религиозните общности, доколкото именно при тях (и преди всичко при някои от тях – сектите) би могло да се очакват екстремни прояви, способни да доведат в някои случаи и до ограничаване на основни права и свободи на гражданите.

2. Атакуван е чл.10, ал. 1 и 2 от ЗВ. По мнението на подписалите искането този текст поставял в неравноправно положение различните религии, като “отделя място и регламентира само една от много различни религии – източното православие.”

Използваният довод би могъл да има определено значение само ако самата Конституция не бе отделила **особено внимание** на източното православие: “Традиционната религия в Република България е източно-православното вероизповедание” (чл.13, ал.3) При наличието на този конституционен текст всички възражения по чл.10, ал.1 биха били възможни освен възражението за противоконституционност.

Неприемливи са и възраженията срещу чл.10, ал. 1, изр. 3 и 4.

Разпоредбата на този текст има задачата единствено да идентифицира Българската православна църква. Като отбелязва коя църква трябва да се смята за правоприменник на Българската екзархия, като подчертава връзката между Българската православна църква с Едната, Святата, Съборна и Апостолска църква и като, накрая, посочва нейните ръководни органи (следвайки точно Устава на БПЦ), атакуваната разпоредба в никаква степен не се намесва във вътрешните работи на Църквата и в частност на решението на въпроса кои (какви) лица следва да бъдат избирани в тези ръководни органи.

Не може да се смята за противоконституционна разпоредбата в чл.10, ал.2 от ЗВ. Няма нищо противоконституционно със закон да се придаде качеството юридическо лице на една организация. Обстоятелството, че тази правна възможност е осъществена единствено спрямо Българската православна църква следва от конституционно установения статус на тази църква.

3. Възражения са направени и по текста на § 1, ал.3 от ЗВ. Възраженията в този случай обаче са за несъответствие на атакувания текст не с разпоредби на Конституцията, а с решение на Конституционния съд. Но пред Конституционния съд законите могат да бъдат атакувани единствено за несъответствието им с Конституцията. Несъответствията с актове на други органи не може да бъде предмет на разглеждане от Конституционния съд.

Освен това Конституционният съд дава своите тълкувания с оглед на определена законодателна обстановка. Тези тълкувания не могат да важат за **друга** законодателна обстановка, неизбежно възникваща с приемането на нов закон. Законодателният орган има без съмнение правомощието, приемайки нов закон, да използва и нови понятия, съобразени със собствените му нужди. От никъде не следва, че в избора на понятийния си апарат законът трябва да се съобразява с понятийния апарат на КС. Изборът на някои понятия би могъл да се окаже несполучлив, но той в никакъв случай не би могъл да бъде окачествен само на това основание като противоконституционен.

4. Възраженията срещу § 2, ал. 3 от ЗВ следва да се отхвърлят с оглед на вече защитените по-горе позиции. След като самата Конституция е създавала особен статус на Българската православна църква, необходимо става да се приемат и всички произтичащи от това обстоятелство последици. Не

съответства следователно на конституционноправната действителност използваната в искането фраза, че “Отново в неравностойно, привилегирано положение е поставено едно от многото вероизповедания, без да има никакви конституционни основания за това.” Конституционното основание “за това” е, да повторим, чл.13, ал.3 от Конституцията. С други думи, не Законът за вероизповеданията е поставил в “привилегирано” положение “едно от многото вероизповедания” у нас, а самата Конституция.

5. Атакуван е и § 3 от преходните и заключителните разпоредби.

Неприемливо е становището, че като е изключил възможността отделили се от дадена религиозна институция лица да използват нейното наименование и да ползват или да се разпореждат с нейното имущество, законът е допуснал намеса във вътрешните взаимоотношения на вероизповеданията. Законът се занимава не с вътрешните взаимоотношения в религиозните институции, а с отношения между тези институции и лица, които са **излезли** вече от тях.

Освен това забраната да се използва наименование, каквото други обществени организации вече имат, не е законодателна новост. Например Законът за политическите партии категорично изисква наименованието на всяка нова партия да се различава от наименованието на вече регистрирана партия (чл.6, ал.2).

Недопустимостта отделили се от една религиозна институция лица да ползват или да се разпореждат с нейното имущество също не противоречи на Конституцията. Очевидно е, че не би трябвало да е възможно лицата, напуснали една религиозна институция, със самото си напускане да имат правото да получат част от нейното имущество. Това от друга страна съвсем не означава, че религиозната институция не би могла, основавайки се на собствените си правомощия, да реши да им предостави определена част от своето имущество.

6. § 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗВ е атакуван с мотива, че бил “отново” игнорирал отделянето на църквата от държавата и противоречал на принципа за разделение на властите. Мотивът е несъстоятелен.

Обстоятелството, че църквата е отделена от държавата не означава, че държавата изобщо не трябва да може да подлага на правна уредба свързаните с църквата обществени отношения. Една такава позиция би означавала да се отрече самото приемане на Закона за вероизповеданията. След като е създавала правните основи на религиозните институции, държавата предоставя на тези институции свободата да се самоуправляват. В това отношение ЗВ не ѝ позволява никакви прояви, които биха могли да се окачествят като намеса във вътрешните работи на институциите.

В подкрепа на тезата, че държавата се намесвала във вътрешните работи на вероизповеданията авторите на искането използват довода, че ЗВ предоставил регистрацията им на един “несъмнено” държавен орган, каквато е Дирекция “Вероизповедание” при МС. Тези въпроси трябвало да се решават единствено от съда, “защото са въпроси от негова компетентност.”

Опростена, тезата в искането се свежда до следното: един несъмнено държавен орган - Дирекцията “Вероизповедание”, **не може**, но друг, също така несъмнено държавен орган – съдът, **може** да решава определени въпроси. Откъде обаче следва, че именно съдът трябва да може да решава въпросите, предмет на § 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗВ, т.е. откъде следва, че тези въпроси са въпроси от неговата “компетентност”. Кой орган

какви въпроси ще решава, определя държавата чрез съответни закони. Едни въпроси тя предоставя на съда, други предоставя на администрацията. Подлежащите на решаване въпроси имат следователно различна **подведомственост**. Обстоятелството, че едни въпроси са подведомствени на едни държавни органи - съдебните, а други - на други държавни органи - административните, в никаква степен не накърнява принципа за разделение на властите. Принципът за разделение на властите би могъл да се сметне за нарушен само ако в решаването на въпрос, подведомствен на съда, се намеси друг орган, например орган на изпълнителната власт. Не сме изправени обаче пред такава хипотеза. В случая ЗВ е решил, в пълно съответствие с Конституцията, да предостави определени въпроси не на съда, а на администрацията.

В заключение може да се каже, че при всичките си недостатъци от правотехническо естество, ЗВ не противоречи на Конституцията.

Председател

проф. д-р **Ведко Вълканов**